

**RAZISKOVALNA NALOGA
OSNOVNA ŠOLA VOJNIK**

**KMETIJSTVO V OBČINI VOJNIK
GEOGRAFIJA**

**MENTORICA: MILENA JURGEC
LEKTORICA: MILENA JURGEC**

**AVTORJA: JERNEJ GAČNIKAR, 1995
TILEN LONČAR, 1996**

MAREC 2009

KAZALO

1. POVZETEK	5
2. UVOD.....	7
2.1 Hipoteze in namen raziskovalne naloge.....	7
2.2 Metode proučevanja.....	7
3. KMETIJSTVO	8
3.1 Število prebivalstva in kmečkih gospodinjstev med leti 1981 in 1991	8
3.2 Tipi kmetovanja.....	9
3.2.1 Poljedelstvo	9
3.2.2 Vrtnarstvo	10
3.2.3 Mešana živinoreja	10
3.2.4 Sadjarstvo	10
3.2.5 Vinogradništvo	10
3.3 Število kmetijskih gospodarstev v letu 2000 in 2008.....	11
4. REZULTATI IN INTERPRETACIJA	12
4.1 Analiza anket nekmetovalcev.....	12
4.2 Analiza anket kmetovalcev	15
4.3 Analiza anket učencev Osnovne šole Vojnik.....	18
4.4 Intervju.....	22
4.4.1 Veronika Marguč, gospodinja na gorski kmetiji	22
4.4.2 Marjan Kovač, kmet in predsednik Kmetijske zadruge Celje.....	24
5. ZAKLJUČEK.....	27
6. LITERATURA IN VIRI:.....	29
7. PRILOGE.....	30
7.1 Anketa - nekmetovalci.....	30
7.2 Anketa - kmetovalci.....	31
7.3 Anketa - učenci.....	32

KAZALO FOTOGRAFIJ

Fotografija št. 1: Veronika Marguč (foto Uroš Jurgec).....	22
Fotografija št. 2: Marjan Kovač (foto Mojca Grušovnik).....	24

KAZALO TABEL

Tabela št. 1: Intenzivni sadovnjaki.....	10
--	----

KAZALO GRAFOV

Graf št. 1: Število prebivalstva in kmečkih gospodinjstev med leti 1981 in 1991.....	9
Graf št. 2: Ali menite, da število kmetij v občini Vojnik upada?.....	12
Graf št. 3: Zakaj se po vašem mnenju vedno manj mladih odloča za kmetovanje?.....	13
Graf št. 4: Ali menite, da država dovolj poskrbi za dobro kmetovanje?.....	13
Graf št. 5: Ali bi se odločili za kmetovanje, če bi imeli možnost?.....	14
Graf št. 6: Če bi se odločili za kmetovanje, bi bili usmerjeni v točno določeno panogo?.....	14
Graf št. 7: Ali menite, da število kmetij v občini Vojnik upada?.....	15
Graf št. 8: Zakaj se po vašem mnenju vedno manj mladih odloča za kmetovanje?.....	16
Graf št. 9: Ali menite, da država dovolj poskrbi za dobro kmetovanje?.....	16
Graf št. 10: Ali ste kmetijo kupili ali ste jo podedovali?.....	17
Graf št. 11: Če ste jo podedovali, ali so se že vaši predniki ukvarjali z isto panogo kot vi?.....	17
Graf št. 12: Ali vam je kmetija edini vir dohodka?.....	18
Graf št. 13: Ali bi se odločil za kmetijski poklic, če bi se zdaj odločal za poklic?	18
Graf št. 14: Ali bi se odločil za kmetijski poklic, če bi se zdaj odločal za poklic?.....	19
Graf št. 15: Če si se odločil za odgovor »ne«, odgovori zakaj.....	19
Graf št. 16: Če si se odločil za odgovor »ne«, odgovori zakaj.....	20
Graf št. 17: Če si se odločil za odgovor »da«, odgovori zakaj.....	20
Graf št. 18: Če si se odločil za odgovor »da«, odgovori zakaj.....	21

ZAHVALA

Zahvaljujeva se najini mentorici, gospe Mileni Jurgec, ki naju je vseskozi vodila skozi raziskovalno delo, nama pri tem zelo pomagala z nasveti in nalogo lektorirala.

Zahvaljujeva se gospe Dragici Filipčič, ki nama je pomagala prevesti povzetek naloge v angleški jezik.

Zahvaljujeva se gospodu Danijelu Sivki, ki nama je posodil literaturo. Posebna zahvala gre intervjuvancem, ki so si vzeli čas za naju.

Za potrpljenje in pomoč se zahvaljujeva tudi svojim staršem.

Hvala Osnovni šoli Vojnik in Občini Vojnik, da sta nama omogočili raziskovalno delo.

1. POVZETEK

Kmetijstvo je v Sloveniji gospodarska panoga, ki poskrbi za približno 20 % bruto domačega proizvoda. Čeprav to ni tako veliko, je za Slovenijo zelo pomembno, saj poskrbi za oskrbo prebivalstva z živili in to za okoli pet šestin hrane, ki jo potrebuje slovensko prebivalstvo. Samo od kmetijstva pri nas živi le še 5 % prebivalstva, kar je na količino kmetijskih površin v Sloveniji zelo malo.

Slovenija spada med tiste evropske države, ki ima veliko hribovskega kmetijstva. Tako je tudi območje občine Vojnik. Vse več je površin, ki se iz njiv spreminjajo v travnike in gozdove.

Velik problem predstavlja sestava kmečkega prebivalstva, saj se je večina mladih odselila v mesta, na kmetijah so ostali predvsem starejši in ostareli ljudje. Nekateri se še ukvarjajo s kmetijstvom, nekatere domačije pa so zapuščene in njihovi lastniki hodijo v službo. Večina lastnikov kmetij nima ustrezne izobrazbe, ki je v današnjem času nujno potrebna.

Namen raziskovalne naloge je: opredeliti vrste kmetij glede na njihovo panogo delovanja, ugotoviti upad ali porast kmetij in kmečkega prebivalstva v občini Vojnik, koliko mladih se še odloči za kmetovanje ter zakaj se ali se ne odločijo, da bi obdelovali zemljo in od tega živeli ter poiskati mnenja sedanjih učencev Osnovne šole Vojnik o vzrokih ostanka na kmetiji.

Ker so kmetijske površine in kmetije del celotne občine, raziskovalno delo zahteva terensko in kabinetno delo. Terensko delo vključuje obisk kmetij in kmečkih gospodinjstev, izvajanje intervjujev ter anketiranje .

V okviru kabinetnih metod prevladuje proučevanje obstoječe literature, pridobivanje statističnih podatkov, risanje grafov ter obdelava in analiza podatkov s terena.

SUMMARY

Agriculture is the economic sector in Slovenia, which compensates for approximately 20% of the gross domestic product.

Although the number is not so large, it is very important for Slovenia, because it supplies the population with food (about five sixths of the food that Slovenian population needs) Only 5% of the population live from agriculture which represent a very small number according to the amount of the agricultural country in Slovenia.

Slovenia is among those European countries which have a large mountain agriculture. The same is in the area of Vojnik. There is more and more land that changes from fields into the meadows and forests.

A large problem is the composition of the agricultural population, since the majority of young people go to cities, only old people remain on the farms. Most of the farm owners haven't got the appropriate education which is nowadays indispensable.

The purpose of the research work is to define the types of farms according to their branch of activity, to determine the decline or increase in farm and rural population in Vojnik, how many young people choose farming, or not and why. We have tried to get opinion from pupils in Primary School Vojnik.

As the agricultural land and farms are part of the whole municipality, the research work required field and cabinet work. Field work involved visiting farms and rural households, the interviews and interviewing.

In the context of the cabinets methods the study of existing literatur , the acquisition of statistical data, drawing graphs, processing and analysis of data from the field dominated.

2. UVOD

Kmetijstvo je gospodarska panoga, brez katere bi težko preživali. V naši občini se kmetijske površine iz leta v leto spreminjajo. Veliko kmetij je na hribovitem območju, kjer je obdelovanje zelo težavno. Marsikje so v dopoldanskem času domačije prazne, ker so njihovi lastniki cele dneve v službi. Ponekod so na kmetijah zelo stari ljudje, ki težko sledijo razvoju kmetijstva in načinom kmetovanja.

2.1 Hipoteze in namen raziskovalne naloge

Namen raziskovalne naloge je: opredeliti vrste kmetij glede na njihovo panogo delovanja, ugotoviti upad ali porast kmetij in kmečkega prebivalstva v občini Vojnik, odgovoriti na vprašanje, koliko mladih se še odloči za kmetovanje ter zakaj se ali se ne odločijo, da bi obdelovali zemljo in od tega živeli ter poiskati mnenja sedanjih učencev Osnovne šole Vojnik o vzrokih ostanka na kmetiji.

Predpostavljamo da:

- število kmetij v občini Vojnik upada,
- se vse manj kmetovalcev odloča za točno določeno panogo kmetovanja,
- večina kmetovalcev je kmetije podedovala od svojih prednikov,
- sedanji osnovnošolci v primeru, da bi se morali sedaj odločiti, ne bi postali kmetovalci.

2.2 Metode proučevanja

Raziskovalno delo je zahtevalo terensko in kabinetno delo. Terenske metode so vključevale opazovanje pokrajine, vrste kmetij, urejenost kmetijskih površin, beleženje podatkov, izvajanje anketiranja in intervjujev. V okviru kabinetnih metod je prevladovalo proučevanje obstoječe literature, pridobivanje statističnih podatkov, risanje grafov ter obdelava in analiza podatkov s terena.

3. KMETIJSTVO

V Sloveniji 60 % kmetijskih zemljišč predstavljajo travniki in pašniki. Več kot 20 % njiv je namenjenih pridelavi krme. To kaže na velik pomen živinoreje v Sloveniji. V prvi vrsti gre za rejo prežvekovalcev, med katerimi je v naglem porastu reja drobnice. V poprečju se število glav velike živine na kmetijo zmanjšuje. Živinoreja je tudi vrednostno najpomembnejša kmetijska panoga.

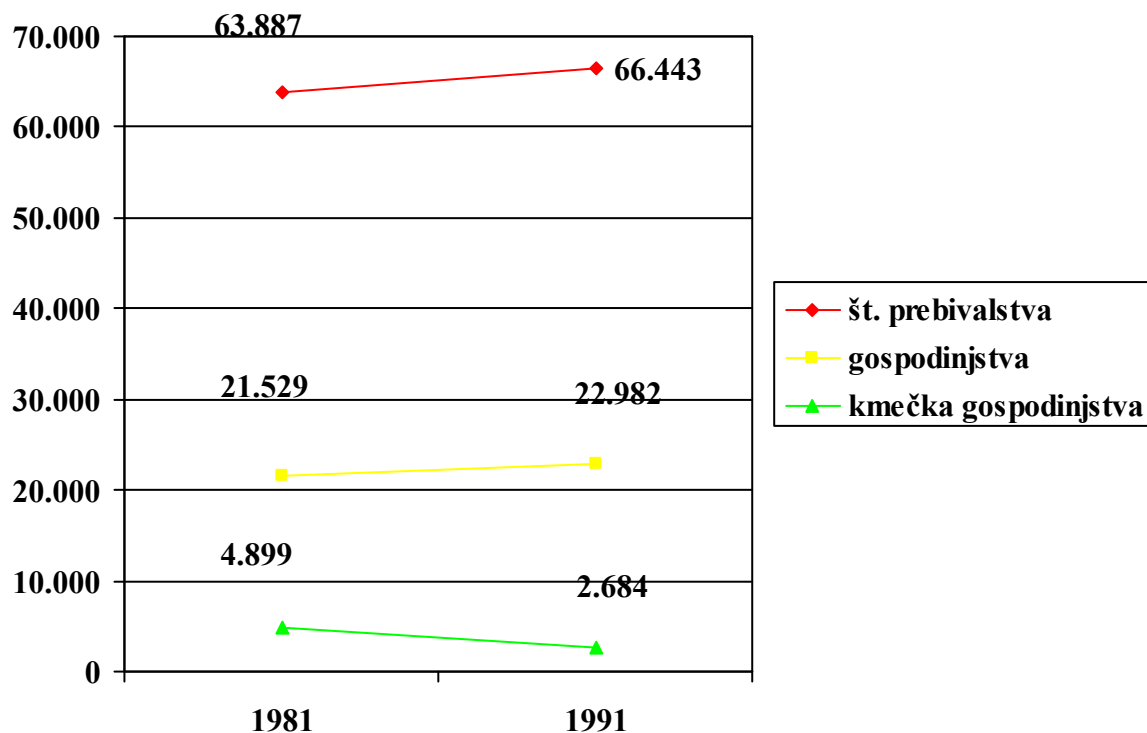
V Sloveniji je kar 440.349 ha opredeljenih kot območja z omejenimi dejavniki. Gre za hribovita in gričevnata območja ter površine s kraškimi značilnostmi ali drugimi dejavniki, ki omejujejo možnosti kmetovanja. Le 10 % slovenskih občin znotraj svojih meja nima območij z omejenimi dejavniki. Med občine z omejenimi dejavniki spada tudi občina Vojnik.

Pred ustanovitvijo Občine Vojnik je naše področje spadalo pod celjsko občino, zato bi za ta čas težko našli podatke samo za področje občine Vojnik. Poiskali smo podatke za celjsko občino.

3.1 Število prebivalstva in kmečkih gospodinjstev med leti 1981 in 1991

V vseh občinah na Celjskem je od popisa 1981 naraslo število stalno prijavljenih prebivalcev, število kmečkih gospodarstev pa se je povprečno zmanjšalo za petino (leta 1981 je takratna Občina Celje štela 63.887 prebivalcev, leta 1991 pa 66.443, število gospodinjstev je bilo leta 1981 21.529, leta 1991 22.982, medtem ko je bilo število kmečkih gospodinjstev leta 1981 4.899, leta 1991 pa le še 2.982). Vendar strokovnjaki opozarjajo, da podatki za leto 1991 niso povsem primerljivi s tistimi leta 1981, saj so leta 1991 popisovalci imeli drugačne kriterije za popis kmečkih gospodarstev. Za kmečka gospodarstva so šteli vsa gospodinjstva z vsaj 10 ari kmetijskih površin ali odgovarjajočim številom živine.

Če povzamemo (Graf št. 1), se je število prebivalcev v občini Celje med leti 1981 in 1991 povečalo za 2.556, število gospodinjstev se je zvišalo za 1.453, število kmečkih gospodinjstev pa se je zmanjšalo za 2.215. (Volfand, Od kombinata do zadruge, 2008)

Graf št. 1: Število prebivalstva in kmečkih gospodinjstev med leti 1981 in 1991

3.2 Tipi kmetovanja

V zborniku Od kombinata do zadruga so navedeni podatki za leto 2000. Tipi kmetovanja so:

- poljedelstvo,
- vrtnarstvo,
- mešana živinoreja,
- sadjarstvo,
- vinogradništvo.

3.2.1 Poljedelstvo

S poljedelstvom se ukvarja 6 družinskih kmetij v občini Vojnik. Zaseda 4. mesto po pogostosti tipov kmetovanja. Pri poljščinah prevladuje s površino 152,70 ha koruza za zrnje, sledi ji silažna koruza 137,14 ha, na 3. mestu je pšenica 43,46 ha, nato sledi krompir 33,36 ha, buče za olje pa zasedajo 0,29 ha površine.

3.2.2 Vrtnarstvo

Resneje se z vrtnarstvom ukvarjata le dve kmetiji.

3.2.3 Mešana živinoreja

S tem tipom kmetovanja se ukvarja največ ljudi, kar 244 kmetij. Med živalmi prevladuje govedo. Od 2.986 glav je 300 krav molznic. Večje število živali je pri prašičereji, in sicer 1.079.

3.2.4 Sadjarstvo

Sadjarstvo delimo na:

- kmečke sadovnjake in
- intenzivne sadovnjake.

Kmečke sadovnjake ima 412 kmetij na 2,44 ha površine z 11.917 rodnimi drevesi.

Od tega je 7.591 jablan, 637 hrušk, 336 breskev, 89 marelic, 620 češenj in višenj, 1.552 češpelj in sliv.

Skupna površina intenzivnih sadovnjakov znaša 11,46 ha. V Tabeli št. 1 je razvidno, kakšna drevesa so zajeta v intenzivnih sadovnjakih.

Tabela št. 1: Intenzivni sadovnjaki

	Jablane	Hruške
Družinske kmetije	8	4
Površina v ha	10,28	0,04
Vsa dreves	17.363	14
Rodna drevesa	15.363	1

Vir: Od kombinata do zadruga, 2008

3.2.5 Vinogradništvo

Skupna površina vinogradov znaša 30,44 ha. Prevladujejo bele sorte vin, saj je 61.222 trt, rdeče sorte pa je 18.930 trt.

3.3 Število kmetijskih gospodarstev v letu 2000 in 2008

Za razvoj občine Vojnik je kmetijstvo zelo pomembno.

V letu 2000 je bilo registriranih:

- 580 kmetijskih gospodarstev,
- 2485, 69 ha kmetijskih zemljišč,
- povprečna velikost kmetije je 4, 29 ha (brez gozda, z gozdom 8,2 ha),
- 2220 ljudi živi na kmetiji, od tega je delovno aktivnih 1692 ljudi ali 76 %.

V letu 2008 je bilo registriranih 712 kmetijskih gospodarstev, kar kaže na njihovo rast. Podatek je bil pridobljen za pripravo Prostorskega plana Občine Vojnik. (Pehar Žgajner, 2008)

Povečanje, ki se kaže, je rezultat pozitivne naravnosti občine Vojnik do kmetijstva, saj je do leta 2006 za razvoj podeželja in kmetijstva namenjala sredstva za:

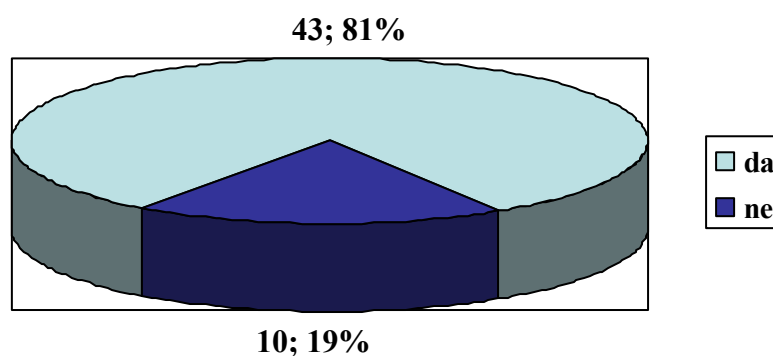
- ohranjanje podeželja (preprečevanje zaraščanja, ekološko in integrirano kmetovanje, spodbude za OMD kmetije, regresiranje semen itd.),
- subvencije v živinoreji in svetovanje (dežurna veterinarska služba, osemenjevanje, analiza krme, tal ...),
- urejanje zemljišč (regresiranje obrestne mere za najem kredita, agromelioracije, gozdne ceste ...),
- sofinanciranje delovanja društev s področja kmetijstva. (Pehar Žgajner, 2008, Število kmetijskih gospodarstev raste, Volfand, Od kombinata do zadruge, str. 111)

4. REZULTATI IN INTERPRETACIJA

Za svoje delo smo uporabili metodo anketiranja. Najprej smo razdelili ankete nekmetovalcem in kmetovalcem. Vrnjenih smo dobili mnogo manj anket, kot smo pričakovali. Predvidevamo, da so ljudje preveč obremenjeni z različnimi anketami, zato ne želijo sodelovati. Kljub temu smo analizirali ankete in prišli do zanimivih rezultatov. Nekaj je pričakovanih, nekaj pa je drugačnih. Potem smo se odločili, da naredimo anketo z učenci Osnovne šole Vojnik.

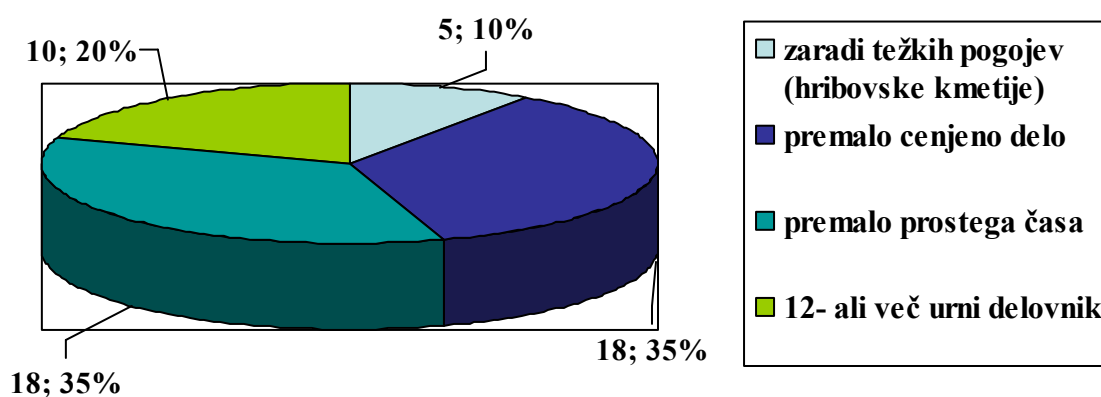
4.1 Analiza anket nekmetovalcev

V anketi je sodelovalo 53 oseb, ki niso kmetje. Naše predvidevanje je bilo, da število kmetij upada, zato smo anketirancem postavili vprašanje "Ali menite, da število kmetij v občini Vojnik upada?". Rezultat je prikazan v Grafu št. 2, kjer je večina odgovorila pritrdilno. Naš pričakovan odgovor je bil potrjen.

Graf št. 2: Ali menite, da število kmetij v občini Vojnik upada?

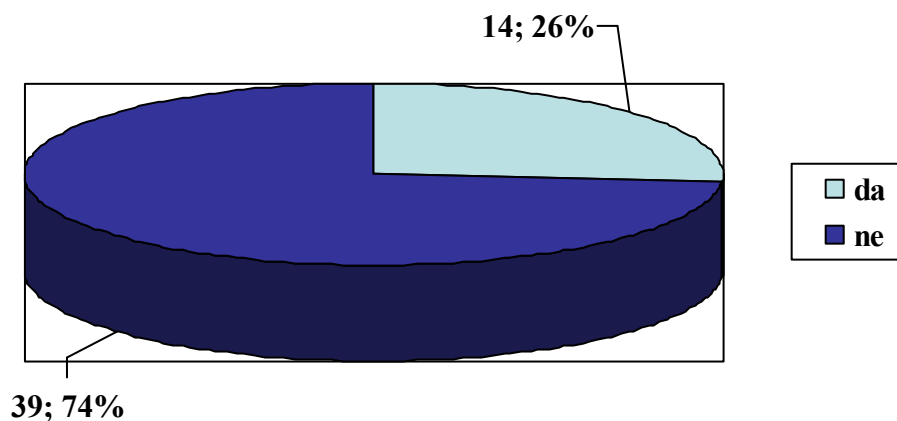
Iz naših izkušenj in predvidevanj smo postavili vprašanje "Zakaj se po vašem mnenju vedno manj mladih odloča za kmetovanje?". Ponujena odgovora, da je delo premalo cenjeno in da je premalo prostega časa, sta zastopana enakovredno in skupaj predstavljata 70 %. To prikazuje Graf št. 3. 20 % anketiranih moti 12- ali več urni delovnik, 10 % pa težki pogoji.

Graf št. 3: Zakaj se po vašem mnenju vedno manj mladih odloča za kmetovanje?

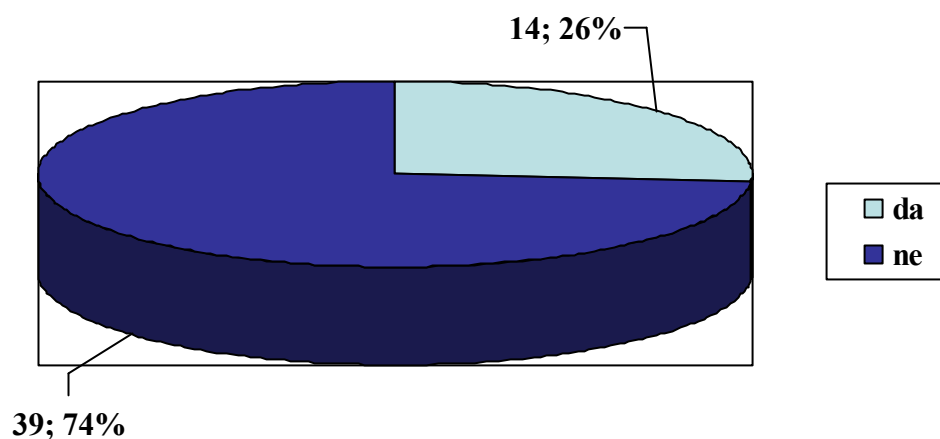
Postavili smo vprašanje "Ali menite, da država dovolj poskrbi za dobro kmetovanje?"

29 % vprašanih je bilo mnenja, da je za kmetijstvo dobro poskrbljeno, a večina, 71 %, je prepričana, da ni dobro poskrbljeno, kar kaže Graf št.4.

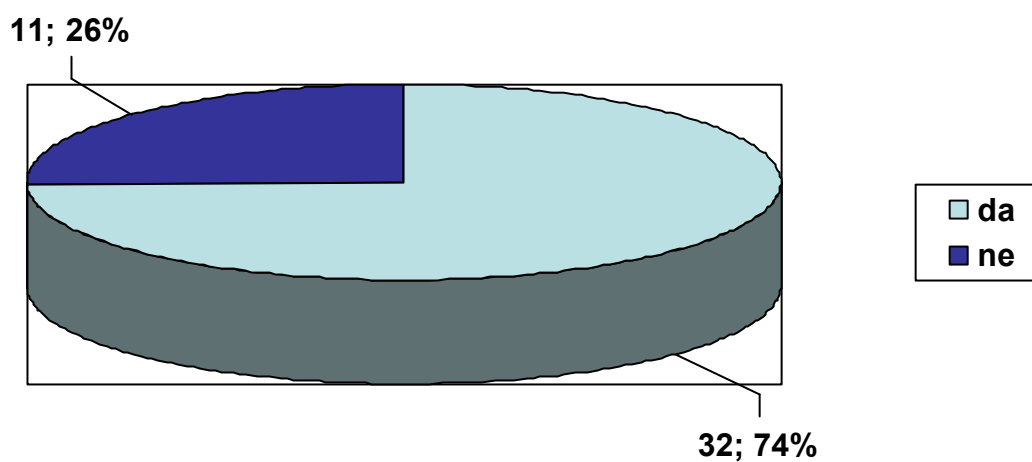
Graf št. 4: Ali menite, da država dovolj poskrbi za dobro kmetovanje?

Vsak človek ima v življenju različne priložnosti, ki jih lahko izkoristi ali pa ne. Ena od možnosti je prav gotovo tudi postati kmetovalec, ki je sicer nima vsak, a kaj, če bi jo imel. Postavili smo vprašanje "Ali bi se odločili za kmetovanje, če bi imeli možnost?" in dobili naslednje odgovore, ki jih prikazuje Graf št. 5: 74% vprašanih ne bi izkoristilo možnosti, da bi postali kmetje. Predvidevamo lahko, da imajo ti ljudje primerno službo, s katero so zadovoljni.

Graf. št. 5: Ali bi se odločili za kmetovanje, če bi imeli možnost?

Naslednje vprašanje se je nanašalo na tiste, ki so se odločili, da bi postali kmetje, če bi za to imeli priložnost. Postavili smo jim vprašanje: "*Če bi se odločili za kmetovanje, ali bi bili usmerjeni v točno določeno panogo?*". Iz Grafā št. 6 je razvidno, da bi se 32 anketiranih oseb specializiralo za posamezno kmetijsko panogo.

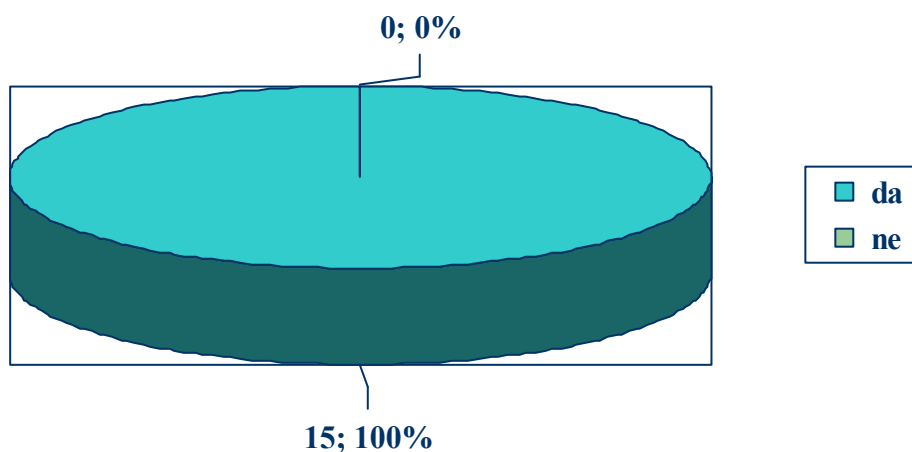

Graf. št. 6: Če bi se odločili za kmetovanje, ali bi bili usmerjeni v točno določeno panogo?

4.2 Analiza anket kmetovalcev

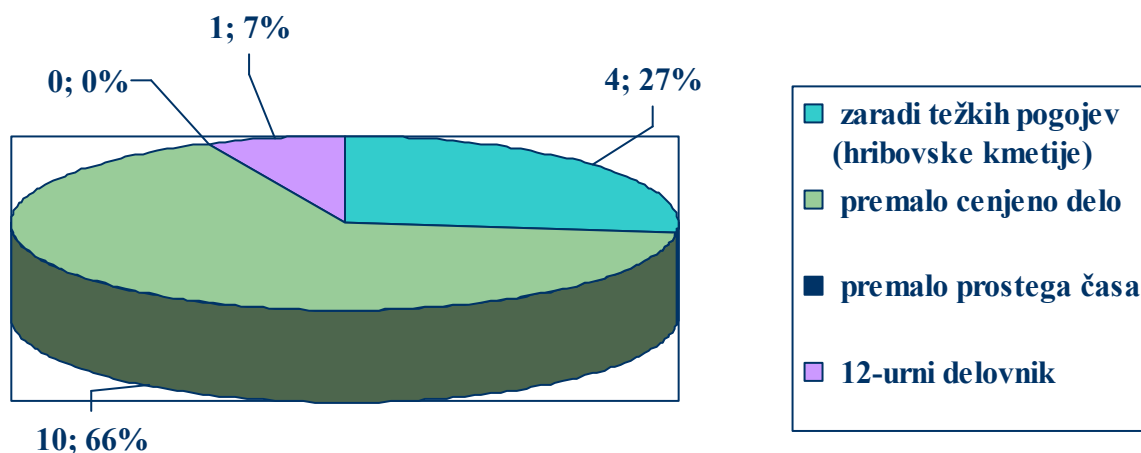
Želeli smo pridobiti vsaj sto anketiranih kmetov, a smo ostali pri petnajstih. Prikaz stanja bo zelo relativen, saj je vključenih zelo malo anketiranih. Kljub temu smo naredili analizo, da smo ugotovili, kaj mislijo kmetje, ki so bili pripravljene sodelovati v našem raziskovanju.

Graf št. 7 nam prikazuje odgovore na vprašanje "Ali menite, da število kmetij v občini Vojnik upada?". Vseh 15 kandidatov je prepričanih, da ne. Naša predvidevanja so bila drugačna. Glede na te odgovore lahko rečemo, da smo nepravilno predvidevali, prav tako nam o tem govori članek Petre Pehar Žgajner.

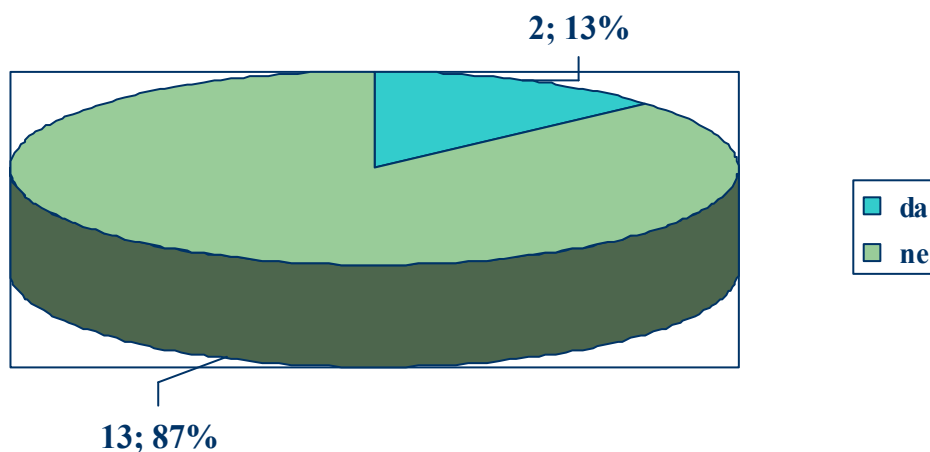
Graf št. 7: Ali menite, da število kmetij v občini Vojnik upada?

Tudi kmetovalcem smo postavili vprašanje "Zakaj se po vašem mnenju vedno manj mladih odloča za kmetovanje?", saj smo predvidevali, da bodo odgovori enaki. A so bila naša predvidevanja spet nepravilna. Ker kmetovalci zelo dobro poznajo svoje delo, ki ni enostavno, jih je, kot prikazuje Graf št. 8, deset od petnajstih odgovorilo, da je delo na kmetiji premalo cenjeno. Tudi mi vemo, da je večkrat že sama beseda kmet žaljivka. V resnici pa mora uspešen kmet zelo dobro poznati vremenske razmere, rastline, živali in ostalo delo, ki je pogojeno s kmetovanjem.

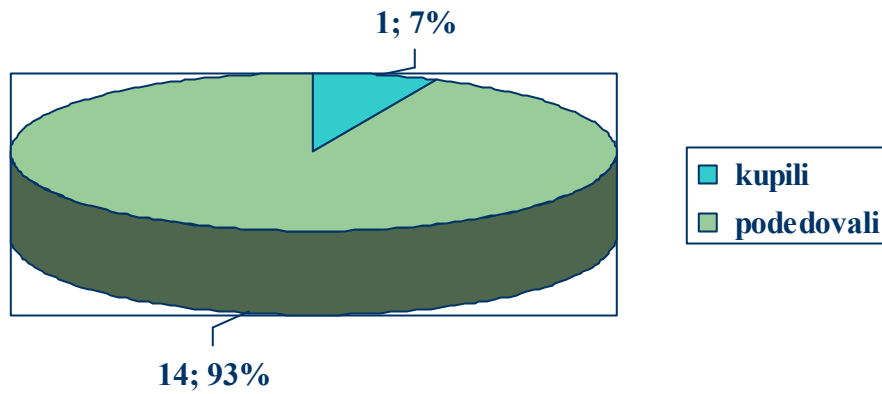
Graf št. 8: Zakaj se po vašem mnenju vedno manj mladih odloča za kmetovanje?

Zanimiva je primerjava vprašanja "Ali menite, da država dovolj poskrbi za dobro kmetovanje?" pri nekmetovalcih in kmetovalcih. Graf št. 9 nam kaže odgovore kmetovalcev, ki se precej razlikuje od prvih. Pri kmetovalcih se le dva strinjata, da država dovolj poskrbi za kmetovanje. To je prav gotovo negativna izkušnja iz prakse.

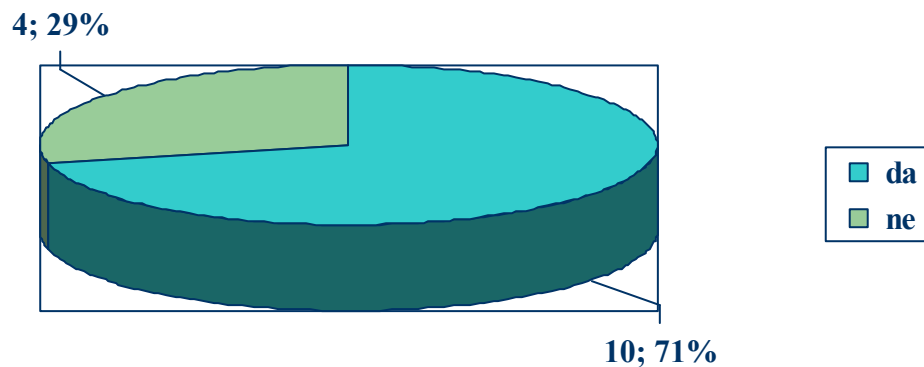
Graf št. 9: Ali menite, da država dovolj poskrbi za dobro kmetovanje?

Kmetijo lahko pridobiš na več načinov. Lahko jo kupiš, dobiš z izročilno ali darilno pogodbo, lahko jo podeduješ. Nas je zanimalo "Ali ste kmetijo kupili ali ste jo podedovali?". Rezultati so prikazani v Grafu št. 10. Samo ena anketirana oseba je kmetijo kupila, štirinajst oseb je kmetije podedovalo.

Graf št. 10: Ali ste kmetijo kupili ali ste jo podedovali?

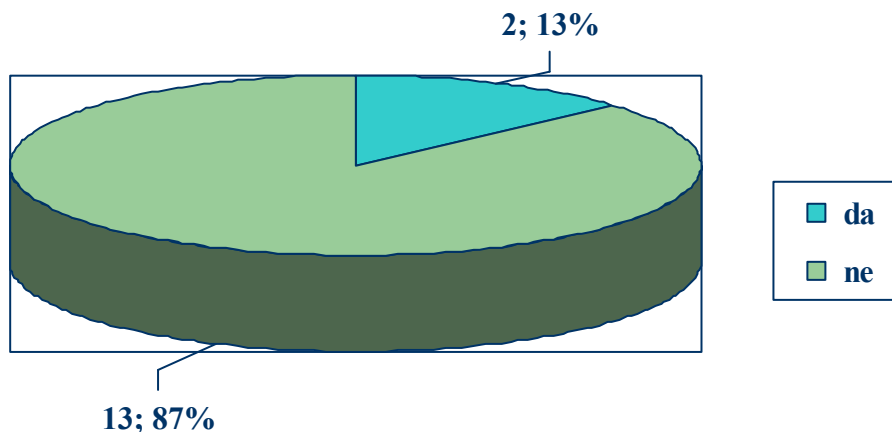
Zdelo se nam je zanimivo, da bi izvedeli, ali kmetovalci ostajajo zvesti tradiciji in načinu kmetovanja, kot so to počeli njihovi predniki, ali so spremenili način dela. Postavili smo vprašanje "Če ste jo podedovali, ali so se že vaši predniki ukvarjali z isto panogo kot vi?" in dobili zanimiv odgovor, da se je, kot kaže Graf št. 11, pri štirih anketiranih delo spremenilo. Po opazovanju kmetijskih gospodarstev lahko ugotovljamo, da se je precej hribovskih ali celo gorskih kmetij, ki so tudi na našem območju, odločilo za pašno obliko govedoreje.

Graf št. 11: Če ste jo podedovali, ali so se že vaši predniki ukvarjali z isto panogo kot vi?

Veliko je kmetij, kjer je vsaj en član družine zaposlen, v prostem času pa dela na kmetiji. Našim anketirancem smo postavili vprašanje "Ali vam je kmetija edini vir dohodka?". Odgovore nam kaže Graf št. 12. Od petnajstih sta pritrdilno odgovorila samo dva. Ob tem se nam postavlja vprašanje, kaj je glavni razlog, da se kmetje zaposlujejo. Morda prinaša

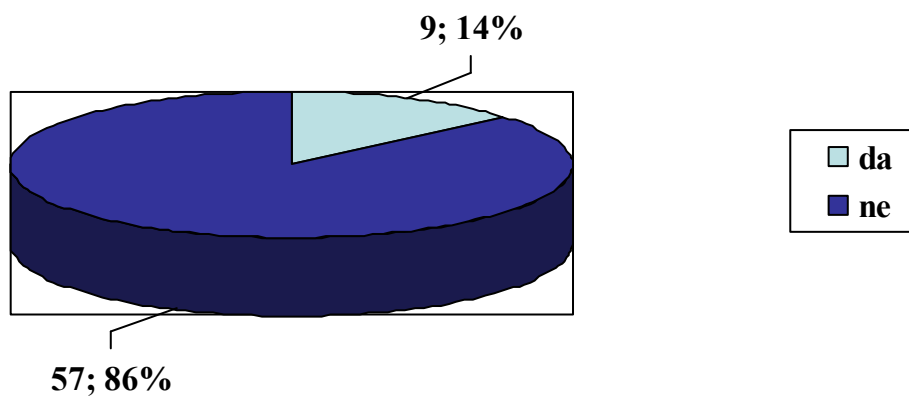
kmetovanje premalo dohodka ali pa se na tak način rešuje kmetijstvo, saj kljub zaposlenosti ljudi kmetije ne propadejo, kar je prav gotovo pozitivno.

Graf št. 12: Ali vam je kmetija edini vir dohodka?

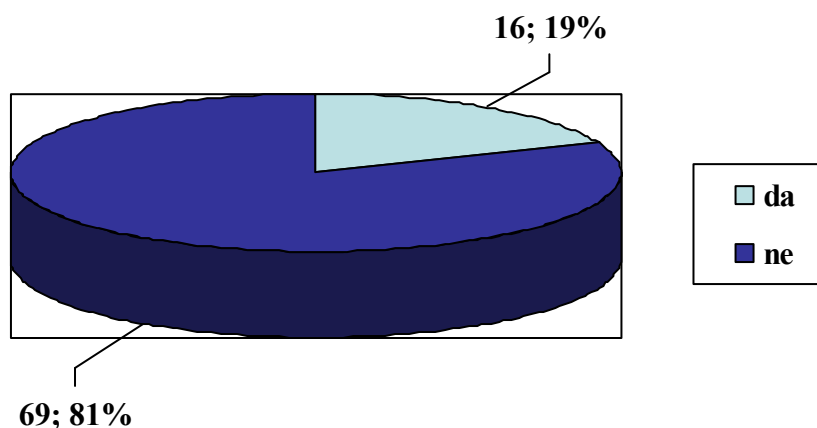
4.3 Analiza anket učencev Osnovne šole Vojnik

Učenci devetih razredov se odločajo za vpis v srednjo šolo. Postavili smo jim vprašanje "Ali bi se odločil za kmetijski poklic, če bi se zdaj odločal za poklic?" in dobili zanimiv, a nič kaj obetajoč odgovor za kmetijstvo. Od 63 učencev, kolikor jih je oddalo anketo, bi se za kmetijo odločilo le 9 učencev oziroma 14 %, kar je razvidno v Grafu št. 13. Današnji trend mladih je čim daljše izobraževanje in čim višja izobrazba.

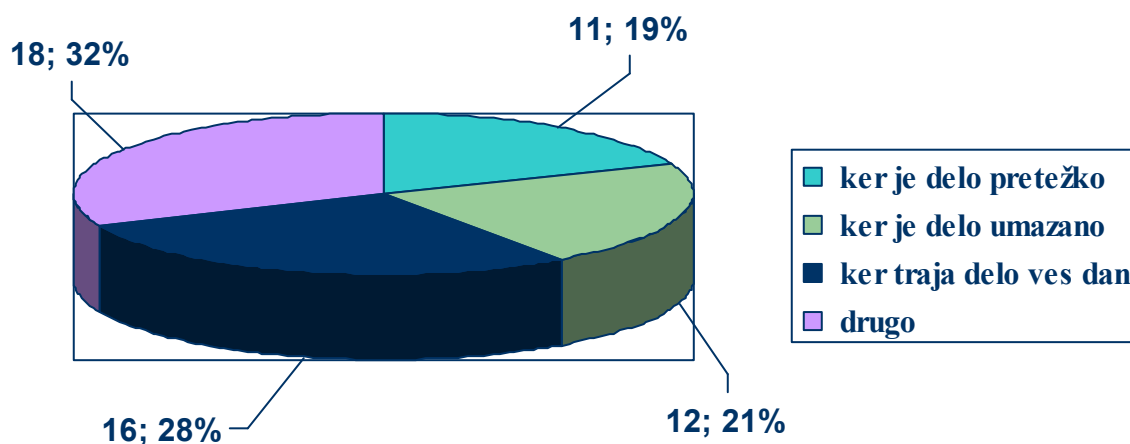
Graf št. 13: Ali bi se odločil za kmetijski poklic, če bi se zdaj odločal za poklic?

Zanimiva je primerjava devetošolcev z učenci 5. in 6. razredov, ki imajo pred seboj še nekaj časa za izbiro poklicne poti. Med 85 anketiranimi je 16 učencev odgovorilo, da bi ostali na kmetiji, kar je 19 %. To je za 5 % več kot med devetošolci. Graf št. 14 kaže odločitve mlajših učencev.

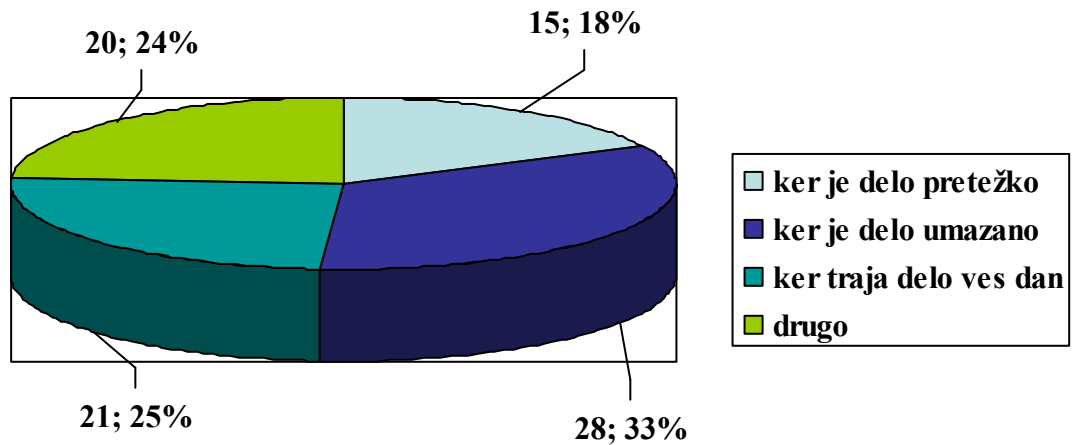
Graf št. 14: Ali bi se odločil za kmetijski poklic, če bi se zdaj odločal za poklic?

Večina učencev se je odločila za negativni odgovor. Iskali smo vzrok za tako odločitev, zato smo postavili trditev "Če si se odločil za odgovor »ne«, odgovori zakaj". Ponudili smo jim štiri odgovore, ki jih prikazuje Graf št. 15. Največ, 32 % se jih je odločilo za neopredeljen odgovor "drugo". Blizu temu je odgovor "ker delo traja ves dan". Sledi odgovor "ker je delo umazano" in še "ker je delo pretežno".

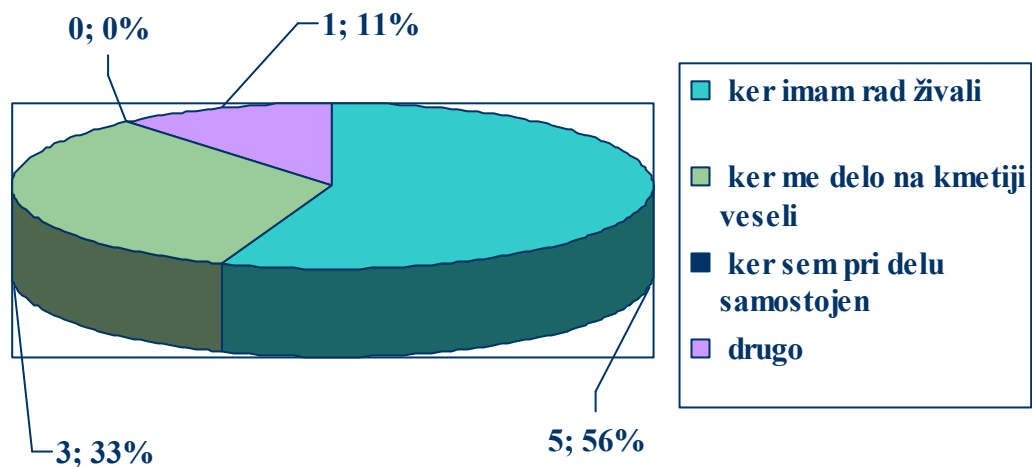
Graf št. 15: Če si se odločil za odgovor »ne«, odgovori zakaj.

V skupini petih in šestih razredov je bil najpogostejši odgovor "ker je delo umazano" (Graf št. 16). Sledi odgovor "ker delo traja ves dan", nato šele "drugo". Na zadnjem mestu je tako kot pri devetošolcih odgovor "ker je delo pretežno".

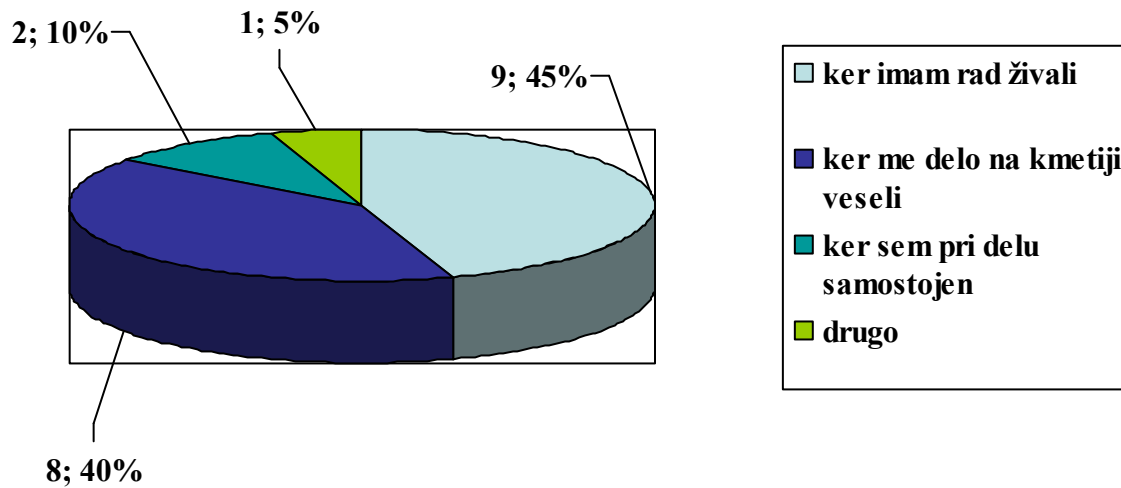
Graf št. 16: Če si se odločil za odgovor »ne«, odgovori zakaj.

Učenci so se v manjšini odločili, da bi ostali na kmetiji. Tudi njih smo vprašali po vzroku za to odločitev. Pri devetošolcih (Graf št. 17) je glavni razlog "ker imam rad živali". Takšnih odgovorov je bilo 5. "Ker me delo na kmetiji veseli" so odgovorili 3 učenci. Zanimivo se nam zdi, da se nihče ni odločil za odgovor "ker sem pri delu samostojen".

Graf št. 17: Če si se odločil za odgovor »da«, odgovori zakaj.

Tudi učenci 5. in 6. razredov (Graf št. 18) so odgovarjali na isto vprašanje "Če si se odločil za odgovor »da«, odgovori zakaj". Tudi pri teh učencih prevladuje odgovor "ker imam rad živali" in takoj za njim je odgovor "ker me delo na kmetiji veseli". Učenci teh razredov vidijo kvaliteto dela na kmetiji tudi v samostojnosti pri delu.

Graf št. 18: Če si se odločil za odgovor »da«, odgovori zakaj.

4.4 Intervju

4. 4. 1 Veronika Marguč, gospodinja na gorski kmetiji

Fotografija št. 1: Veronika Marguč (foto Uroš Jurgec)

Imate pet otrok, katerim posvečate izredno skrb in delo z njimi vzame veliko časa. Skrbite za starše, leto in pol ste skrbeli za nepokretnega moževega očeta. Živate na gorski kmetiji, kjer je potrebno zelo veliko dela opraviti ročno. V naša predvidevanja smo zapisali, da kmetijstvo v občini Vojnik upada. Vi vztrajate na kmetiji. Ali se tudi vi strinjate z našimi predvidevanji in kaj je po vašem vzrok za takšno stanje?

Mislím, da se manjša število kmetij, ki se še ukvarjajo z govedorejo in imajo še kakšne druge živali. V naši okolici zemljo dajejo v najem. Manjša se tudi število ljudi, ki se preživljajo s kmečkim delom. Vzrok za zmanjševanje kmečkih gospodarstev je težko delo in za to pridobljen majhen dohodek. Drugje prideš lažje in hitreje do večjega dohodka.

Ali država predvideva ukrepe proti upadanju kmetijstva in če, katere?

Država je uvedla subvencije, poskuša s predajanjem posestev mladim gospodarjem ter sofinancira nakup strojev in investicij na kmetiji.

Kdo bi lahko še kaj naredil, da bi se upadanje zmanjšalo? Se je kaj že naredilo v tej smeri?

Potreben bi bil večji poudarek na infrastrukturi na podeželju, kjer ni urejenih cest, vodovodov, telekomunikacij. Nujna bi bila pomoč pri urejevanju statusa gospodinje oz.

žene in matere. Ko ostane doma, nima urejene bolniške, nima porodniške, ampak ima le starševski dodatek, ki je smešno nizek.

Kaj bi po vašem mnenju spodbudilo mlade, da bi se odločili za kmetovanje?

Slovinci bi morali biti ponosni na kmečkega človeka, ki skrbi za naravo, hrano in tradicijo slovenskega naroda. Poklic kmeta bi moral biti cenjen, ne pa da velja še vedno za nekaj manjvrednega.

Kaj lahko naredi občina Vojnik, da bi ustavila upadanje kmetijstva?

V Vojniku je že tržnica pred Kmetijsko zadrugo, vendar prodajajo tam le ob sobotah in še to le pekovske izdelke. Spodbuditi bi morali kmete, da bi svoje pridelke (sadje, vino, klobase, bunke, povrtnine, moko) prodajali neposredno. Res so v trgovini lepi izdelki, a kvalitetni in zdravi so domači veliko bolj.

Zdaj smo člani Evropske unije. V kakšni smeri je šel položaj kmetij po vstopu v EU?

Manjše kmetije so lastniki povečini dali v najem, večji kmetje pa zaradi pomanjkanja delovne sile obdelajo le tiste površine, ki se dajo obdelati s stroji.

Ali se kmetje obračajo na občino Vojnik s konkretnimi predlogi za boljši položaj kmetijstva? Kaj predlagajo na občini?

Zdi se mi, da do teh pogovorov prihaja le tu pa tam v okviru ožjih poznanstev s predstavniki občinskih predstavnikov, tako da velika večina nima vpliva na odločitve. Večina ljudi še ne zna uporabljati elektronskih medijev, kar v današnjem času povzroča skoraj "na pol pismenost" in neobveščenost.

Ali v prihodnosti pričakujete boljše razmere v kmetijstvu?

Da. Zaradi vse večje okoljske onesnaženosti upamo, da bomo ljudje postajali vse večji prijatelji narave, kar naj bi kmetje tudi bili. Vsaj pri nas v Sloveniji bi morali dajati velik poudarek ekološkemu kmetovanju. Prepričana sem, da se bo spremenilo na bolje, sicer se nam bo slabo pisalo. Mnogo dobrega naredijo tudi razna društva. Pri nas imamo že trideset let društvo kmečkih žena Meta, v zadnjem času pa tudi vinogradniško društvo.

Zaradi katerih razlogov se občina odloči spremeniti namembnost kmetijskega zemljišča v stavbno zemljišče in ali so kakšne omejitve?

Ne vem.

Kolikšen je procent zemljišč v občini Vojnik v primerjavi s stavbami danes in kakšen je bil pred 20. leti?

Bil je mnogo večji, ne morem pa oceniti, koliko.

4.4 2 Marjan Kovač, kmet in predsednik Kmetijske zadruga Celje

Fotografija št. 2: Marjan Kovač (foto Mojca Grušovnik)

Marjan Kovač je eden tistih kmetov, ki doma zelo dobro skrbi za svojo kmetijo, ki je sicer v ravnini in jo lahko obdeluje s stroji, poleg tega pa je zaposlen in je predsednik Kmetijske zadruga Celje. Prizadeva si za lažje življenje kmetov v naši in sosednjih občinah.

Na podlagi katerih podatkov vi ocenjujete, da kmetijstvo na območju občine Vojnik upada in od kdaj?

Da kmetijstvo upada, je zdaj predvsem problem mladih naslednikov za prevzem kmetij. Ampak zaenkrat nimamo podatkov, da bi kmetijstvo pri nas upadalo. Tukaj mislim, da je bila politika tega razvoja, ki ga je občina in odbor, ki ga jaz vodim, pravilno zastavljena. Vzpodbude, ki smo jih dajali kmetom, da so vzdržali, so pomagale, da je zaraščenost kmetijskih površin v naši občini ena izmed najmanjših v Sloveniji. Tako zaenkrat še ni opaziti večjega upada kmetijstva. Se pa že opazijo težave pri prevzemnikih kmetij, saj ni mladega roda, ki bi prevzemal kmetije.

Kateri so po vašem mnenju vzroki?

Poleg že prej omenjenih razlogov je tudi tukaj mogoče pomembna specializacija kmetij. Premalo je kmetij, ki bi bile konkurenčne na evropskem trgu. Manjše kmetije bi se morale bolj ozko specializirati. Tukaj je mogoče kriv prepočasen razvoj.

Ali država predvideva ukrepe proti upadanju kmetijstva?

Država je prva, ki mora za to poskrbeti. Na ministrstvu za kmetijstvo se sprejema nova strategija razvoja. Mi smo se tudi že vključili v to kot zadruga in smo poslali pobudo k

razvoju te strategije. Če nas bo ministrstvo pri tem upoštevalo, bomo tudi mi kaj postorili pri tem razvoju.

Kolikšen je procent zemljišč v občini Vojnik v primerjavi s stavbami danes in kakšen je bil pred 20. leti?

Kmetijska zemljišča so se povečini zmanjšala zaradi gradenj. Tukaj se je zaradi nekontroliranega posega naredila prevelika škoda. Prevelike površine so spreminjale namembnost. Problem je predvsem v tem, ker se boljše, ravninske kmetijske površine spreminjajo v gradbene parcele.

Kaj menite o spreminjanju kmetijski zemljišč v stavbna zemljišča?

Tukaj sem jaz zelo kritičen. Nisem zadovoljen z občino, ker preveč kmetijskih zemljišč spreminja v gradbene namene. Tu so predvsem interesi posameznih občanov, ki hočejo zaradi tržnih razmer svojo zemljo drago prodati. Zato hoče večina ljudi spremeniti kmetijsko površino v stavbno zemljišče, saj jo le tako lahko dražje proda. Občina tukaj preveč posluša želje vseh občanov. Jaz trdim, da mora imeti občina jasno določeno strategijo, kje bo stavbno in kje kmetijsko zemljišče. Zato mora določiti, kje se bodo gradila stanovanja, kje bodo kmetijska zemljišča, trgovski centri, obrtne cone ... Zaradi tega se nam podoba kraja spreminja in ljudje že ugotavljajo, da se jim kvaliteta življenja manjša, ker se gradijo velike hale, s tem se poveča promet, poleg tega so tukaj še dodatni stroški. Po mojih pritiskih se tudi na občini pripravlja nova strategija. Seveda pa mora imeti tudi kmetovalec prostor, da lahko brezskrbno kmetuje in s tem ne moti ljudi okoli sebe. Zato menim, da bi morale biti kmetije ločene oz. oddaljene od naselij.

Kaj bi po vašem mnenju spodbudilo mlade, da bi se odločili za kmetovanje?

To težko odgovorim, ker ne vem, kaj si vi mladi želite. Kvaliteta življenja je na kmetiji vsekakor boljša od tistega hitrega načina življenja. Seveda morajo tudi mladi videti neko perspektivo v kmetijstvu. Jaz sem prepričan, da perspektiva še obstaja. Slovenija je znana kot čista dežela in sem prepričan, da imamo perspektivo v BIO in domačih pridelkih, ki bi dosegali boljše cene in seveda bili tudi bolj kvalitetni. Če pa so ljudje zainteresirani in imajo voljo, se tudi v tem da preživeti.

V kakšni smeri je šel položaj kmetij po vstopu v EU?

Kmetije se koncentrirajo v večje, s tem so ekonomsko bolj konkurenčne na evropskem trgu. Na zadruzi opazamo, da je pred 15 leti mleko pridelovalo 350 kmetov, ki so ga oddajali na trg. Danes jih je še samo 50, a količina mleka je enaka oz. celo večja. To pomeni, da se kmetije koncentrirajo, specializirajo. Položaj kmetij je po eni strani z

vstopom v EU pridobil večji trg za prodajo, s tem je seveda tudi večja konkurenca. A takšen je ta razvoj.

Ali se kmetje obračajo na zadrugo s konkretnimi predlogi za boljši položaj kmetijstva, kaj predlagajo v zadruzi?

Kmetje se oglašajo, vendar predvsem sprašujejo o stvareh, ki jih zanimajo. Mi dobro sodelujemo s svetovalno službo in zbornico, tako da kmetje dobijo jasna navodila in odgovore na njihova vprašanja. Večkrat organiziramo predavanja. Čeprav si seveda želimo, da bi se kmetje bolj obračali na nas s predlogi, ki bi izboljšali kmetovanje.

Ravno v tem smislu smo dali predlog na ministrstvo za kmetijstvo. Če bo ministrstvo podprlo ta predlog in ga vključilo v evropski program, smo pripravljeni pomagati pri izvedbi.

Kaj lahko naredi občina Vojnik, da bi ustavila upadanje kmetijstva?

Če bi občina upoštevala naše pobude, da bi kmetom pomagali, bi lažje obdelovali zemljo predvsem tukaj v hribovitih predelih. Če bodo ljudje videli, da je spodbuda s strani občine in države ter če bo podprta strategija in bodo dobili ljudje neke jasne predloge s strani zadruga, kaj naj bi počeli, mislim, da bodo vztrajali. Mi bomo to svetovali. Vključili bomo tudi kmečke stojnice, trgovine, šole ... S tem bodo npr. šolarji, ki bodo v šoli zaužili domače oz. BIO proizvode, lahko tudi doma povedali, da je to dobra in zdrava hrana ter se bodo morda starši odločili za kupovanje te hrane. Nameravamo narediti tudi razne učne delavnice, da bi šolarji lahko izvedeli, kakšna je zdrava hrana, zakaj so boljši domači proizvodi ... S tem bomo reklamirali naše proizvode. V tem vidimo bistvo kmetovanja v prihodnosti.

Ali v prihodnosti pričakujete boljše razmere v kmetijstvu?

To seveda vsi pričakujemo. Jaz mislim, da jih lahko pričakujemo, če se bomo znali prilagoditi razmeram. Povezano je s pridelovanjem produktov, ki bodo bolj konkurenčni, da bomo znali našo deželo izkoristiti kot čisto deželo. Vode so čiste, zrak še ni tako onesnažen. Naši produkti so na trgu več vredni. Tukaj je tržna niša dobra. Obstajajo tudi razne dodatne dejavnosti, ki prinesejo dodatni zaslužek.

5. ZAKLJUČEK

Kmetijstvo je zelo pomembna gospodarska panoga. V Sloveniji 60 % kmetijskih zemljišč predstavljajo travniki in pašniki. Več kot 20 % njiv je namenjenih pridelavi krme. V Sloveniji je kar 440.349 ha opredeljenih kot območja z omejenimi dejavniki. Gre za hribovita in gričevnata območja ter površine s kraškimi značilnostmi ali drugimi dejavniki, ki omejujejo možnosti kmetovanja. Le 10 % slovenskih občin znotraj svojih meja nima območij z omejenimi dejavniki. Med občine z omejenimi dejavniki spada tudi občina Vojnik. Pred ustanovitvijo Občine Vojnik je naše področje spadalo pod celjsko občino, zato za ta čas nimamo podatkov samo za področje občine Vojnik. V vseh občinah na Celjskem je od popisa 1981 naraslo število stalno prijavljenih prebivalcev, število kmečkih gospodarstev pa se je povprečno zmanjšalo za petino

Za občino Vojnik lahko opredelimo, da so pomembni tipi kmetovanja: poljedelstvo, vrtnarstvo, mešana živinoreja, sadjarstvo in vinogradništvo.

Za razvoj občine Vojnik je kmetijstvo zelo pomembno. V letu 2000 je bilo registriranih: 580 kmetijskih gospodarstev, 2485, 69 ha kmetijskih zemljišč, povprečna velikost kmetije je 4, 29 ha (brez gozda, z gozdom 8,2 ha), 2220 ljudi živi na kmetiji, od tega je delovno aktivnih 1692 ljudi ali 76 %.

V letu 2008 je bilo registriranih 712 kmetijskih gospodarstev, kar kaže na njihovo rast.

V teoretičnem delu smo zasledili podatke, ki niso potrdili naših predvidevanj, saj smo ugotovili, da število kmetij v občini Vojnik ne upada, ampak raste. Za specializirane oblike kmetovanja se nekaj kmetovalcev odloča, vendar še premalo.

V empiričnem delu naloge smo dobili drugačne podatke. Ne moremo pa reči, da to zelo drži, ker smo zajeli v anketiranje majhen odstotek ljudi in rezultatov ne moremo posplošiti za celotno sedanjo populacijo.

V anketi je bilo potrjeno predvidevanje, da je večina kmetovalcev podedovala kmetijo. Prav tako lahko potrdimo, da bi se med sedanjimi osnovnošolci v 5., 6. in 9. razredu našlo zelo malo tistih, ki bi ostali na kmetiji. Vzrok je umazano delo in delo ves dan. Učenci, ki bi ostali na kmetiji, so našli razlog v ljubezni do živali.

V začetku raziskovanja smo si dali v raziskovalni načrt, da bo sodelovalo več ljudi, vendar je bilo zelo težko izvajati anketiranje, saj je marsikdo že naveličan neprestanega spraševanja, ki poteka po telefonu ali osebno. Poleg tega se ljudje neradi izpostavljajo, čeprav je bila anketa anonimna. V intervju smo vključili moškega in žensko. Poleg tega je

moški zaposlen, ženska pa je gospodinja doma. Čeprav je končala srednjo veterinarsko šolo, se je odločila, da ostane doma. Njen poklic je poleg vsega tudi poklic matere, ki ga nikjer ne najdemo v resnici zapisanega kot poklic. Njen pogled na kmetovanje in kmetijstvo je drugačen kot pogled moškega, čeprav ima tudi moški družino, a je tudi zaposlen. Bivata samo nekaj kilometrov narazen, a na čisto različnih kmetijah, prva na gorski, drugi na nižinski. Kljub temu oba vidita v prihodnosti možnosti za izboljšanje statusa kmetov in pomembnost kmetijstva.

Če na kratko povzamemo zaključke naše raziskovalne naloge:

- kmetijstvo trenutno ne upada,
- večina kmetij prehaja iz roda v rod z dedovanjem,
- v bližnji prihodnosti bo zmanjkalo mladih, ki bi prevzeli kmetije,
- premalo kmetij se specializira za določeno panogo,
- sedanji osnovnošolci bi se v majhnem številu odločili za poklic kmeta,
- preveč kvalitetne kmetijske zemlje v občini Vojnik je porabljene za stavbna zemljišča,
- kmečka žena je v primeru, da ni zaposlena, premalo cenjena,
- potrebno bo pripraviti programe in vzpodbude, ki bodo mlade navdušili za kmetovanje.

V prihodnje bi bilo zanimivo raziskovanje načina kmetovanja tistih kmetov, od katerih nihče ni zaposlen, raziskovanje dela društev, ki spadajo v kmetijsko področje in način kmetovanja z govedorejo.

6. LITERATURA IN VIRI:

Volfand, J.(2008). *Od kombinata do zadruga*. Celje: Kmetijska zadruga Celje

7. PRILOGE

7.1 Anketa - nekmetovalci

Sva Jernej Gačnikar in Tilen Lončar. Delava raziskovalno nalogo Kmetijstvo v občini Vojnik. Prosiva Vas, da izpolnite anonimno anketo. Podatke bova uporabila v raziskovalni nalogi. Anketo izpolnite tako, da obkrožite ustrezen odgovor. Najlepša hvala za sodelovanje.

1. Ali menite, da število kmetij v občini Vojnik upada?
 - a) da
 - b) ne

2. Zakaj se po vašem mnenju vedno manj mladih odloča za kmetovanje?
 - a) zaradi težkega dela
 - b) premalo cenjeno delo
 - c) premalo prostega časa
 - d) 12- ali več urni delovnik

3. Ali menite, da država dovolj poskrbi za dobro kmetovanje?
 - a) da
 - b) ne

4. Ali bi se odločili za kmetovanje, če bi imeli možnost?
 - c) da
 - d) ne

5. Če bi se odločili za kmetovanje, ali bi bili usmerjeni v točno določeno panogo?
 - a) da
 - b) ne

7.2 Anketa - kmetovalci

Sva Jernej Gačnikar in Tilen Lončar. Delava raziskovalno nalogo Kmetijstvo v občini Vojnik. Prosiva Vas, da izpolnite anonimno anketo. Podatke bova uporabila v raziskovalni nalogi. Anketo izpolnite tako, da obkrožite ustrezen odgovor. Najlepša hvala za sodelovanje.

1. Ali menite, da število kmetij v občini Vojnik upada?
 - c) da
 - d) ne

2. Zakaj se po vašem mnenju vedno manj mladih odloča za kmetovanje?
 - a) zaradi težkega dela
 - b) premalo cenjeno delo
 - c) premalo prostega časa
 - d) 12- ali več urni delovnik

3. Ali menite, da država dovolj poskrbi za dobro kmetovanje?
 - a) da
 - b) ne

4. Ali ste kmetijo kupili ali ste jo podedovali?
 - a) kupili
 - b) podedovali

5. Če ste jo podedovali, ali so se že vaši predniki ukvarjali z isto panogo kot vi?
 - a) da
 - b) ne

6. Ali vam je kmetija edini vir dohodka?
 - a) da
 - b) ne

7.3 Anketa - učenci

Sva Jernej Gačnikar in Tilen Lončar. Delava raziskovalno nalogo Kmetijstvo v občini Vojnik. Prosiva Vas, da izpolnite anonimno anketo. Podatke bova uporabila v raziskovalni nalogi. Anketo izpolnite tako, da obkrožite ustrezen odgovor. Najlepša hvala za sodelovanje.

1. Ali bi se odločil za kmetijski poklic, če bi se zdaj odločal za poklic?

- a) da
- b) ne

2. Če si se odločil za odgovor »ne«, odgovori, zakaj.

- a) ker je delo pretežno
- b) ker je delo umazano
- c) ker traja delo ves dan
- d) drugo

3. Če si se odločil za odgovor »da«, odgovori zakaj.

- a) ker imam rad živali
- b) ker me delo na kmetiji veseli
- c) ker sem pri delu samostojen
- d) drugo